

biznis i politika

ZAŠTO MLADI U HRVATSKOJ TEŠKO NAPUŠTAJU RODITELJSKO GNIJEZDO

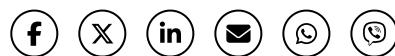
20. listopada 2025.

osamostaljenje, život s roditeljima
foto Shutterstock

Antonija Knežević

Čak 80 posto mladih koji rade i dalje živi s roditeljima, a prosječna dob osamostaljenja u Hrvatskoj je 31,3 godine

Prema posljednjim podacima Eurostata za 2024. godinu, Hrvatska i dalje uvjerljivo prednjači u Europskoj uniji po **kasnom osamostaljivanju mladih**. Prosječna dob u kojoj Hrvati napuštaju roditeljski dom iznosi **31,3 godine**, gotovo pet godina više od europskog prosjeka. Iako se radi o broju koja se u javnosti često tumači samo kroz

- U drugim zemljama europskog juga mladi također relativno kasno napuštaju roditeljski dom, a ta dobro dokumentirana razlika se često objašnjava jačim obiteljskim vezama u odnosu na značajnije izražen individualistički pristup prisutan u sjevernim europskim zemljama. Te kulturološke razlike posljedica su dugotrajnih društvenih procesa, a odražavaju se na životnim uvjetima ne nužno samo mlade populacije - objašnjava **Valerija Botrić** s Ekonomskog instituta u Zagrebu, koja je napravila istraživanje o napuštanju roditeljskog doma u Hrvatskoj,

Nedostatak vrtića i domova za starije

Drugim riječima, odlazak iz roditeljskog doma nije samo stvar financijske računice, nego i društvenih normi i načina organizacije svakodnevnog života. Brojni primjeri nedovoljno razvijenih institucionalnih kapaciteta za rješavanje društvenih potreba, poput nedostatka vrtića, dvosmjenskog rada škola ili premalog broja domova za starije, povezani su upravo s tradicionalno jačom ulogom obiteljskih veza te rješavanjem tih životnih situacija unutar obitelji (putem baka-servisa, ranijim odlaskom žena s tržišta rada i slično).

No, iako su kulturni obrasci važni, ekonomska komponenta u hrvatskom slučaju nikako nije sporedna. Mladi u Hrvatskoj u velikoj se mjeri oslanjaju na **financijsku podršku obitelji**, što im omogućuje da kasnije donesu odluku o odlasku. Stoga se Hrvatska nalazi na samom začelju Europske unije prema udjelu mladih koji su preopterećeni troškovima stanovanja - samo njih 2,1 posto troši više od **40 posto raspoloživog dohotka na stanovanje**, dok je europski prosjek 8,2 posto. Zanimljivo je da se pri vrhu ovog pokazatelja nalaze dvije kulturološki različite zemlje: Grčka gdje je 30.3 posto mladih preopterećeno troškovima stanovanja i Danska s 28.9 posto.

Nemaju potrebu za osamostaljenjem

- Relativno duži ostanak u roditeljskom domu u odnosu na prosjek članica EU omogućava mladima u Hrvatskoj da im troškovi stanovanja u prosjeku relativno manje predstavljaju eksplicitno financijsko ograničenje. Drugim riječima, roditeljsko 'gnijezdo' predstavlja određenu sigurnosnu mrežu - objašnjava Botrić.

Zajednički dohodak kućanstva postaje ključna poluga financijske sigurnosti mladih, i to ne samo za dobnu skupinu od 15 do 24 godine, koja se velikim dijelom još školuje. Više od 75 posto mladih u dobi između 25 i 29 godina u Hrvatskoj živi s roditeljima ili je financijski povezano s njima, dok je europski prosjek nešto iznad 40 posto.

56,7 posto. Sve ovo ne znači da dio mladih ne osjeća potrebu za osamostaljenjem - kaže Botrić.

Muškarci češće ostaju s roditeljima

Istraživanje koje je 2021. godine provedeno u Hrvatskoj u sklopu projekta '**Mreža za aktivaciju mladih**' kao glavni razlog zbog kojeg bi se mladi željeli preseliti iz roditeljskog doma upravo identificira potrebu osamostaljivanja, no glavna ograničenja nalaze se u financijskoj domeni. Više od 40 posto anketiranih u tom istraživanju je odgovorilo da si ne može priuštiti osamostaljivanje. No, u isto vrijeme i više od trećine je izjavilo da se ne želi preseliti.

Vjerojatnost ostanka u roditeljskom domu relativno je veća ako se radi o muškim osobama i osobama nižeg stupnja obrazovanja. Pritisak za odlazak manji je i kad kućanstvo raspolaže s dovoljno stambenog prostora (u Hrvatskoj 44,6 posto mladih između 15 i 29 godina živi u prenapučenim domovima, dok je prosjek EU-a 26,5 posto). Drugim riječima, kada je prostora dovoljno, motivacija za odlaskom često slabi. Mlade osobe relativno će lakše donijeti odluku o napuštanju roditeljskog doma ako žive u relativno većem naselju, ako imaju visokoškolsko obrazovanje, te ako su procijenili da su dovoljno osnaženi za donošenje te odluke.

Potrebno podizanje financijske pismenosti

- Vezano uz posljednja dva čimbenika, potrebno je ponovno dodatno naglasiti ulogu obrazovanja, a posebno financijske pismenosti. Brojna istraživanja pokazuju da je financijska pismenost relativno niska: rezultati istraživanja vještina u odrasloj dobi (PIAAC 2023) pokazuju ispodprosječne rezultate u matematičkoj pismenosti i što je posebno zanimljivo značajno ispodprosječne u prilagodljivosti u rješavanju problema, a istraživanje o matematičkoj pismenosti studenata (PISA) također ukazuju na ispodprosječne rezultate Hrvatske u odnosu na zemlje OECD-a. S obzirom da samostalan život uključuje i brojne financijske odluke koje nisu samo povezane s kupovinom nekretnine (kupovina kućanskih predmeta, plaćanje režija, općenito upravljanje raspoloživim sredstvima kućanstva), ovakvi rezultati upućuju na općenitu potrebu podizanja razine financijske pismenosti - smatra Botrić.

Bacanje novca u vjetar

Uz kulturne i obiteljske faktore, važnu ulogu ima i sama arhitektura hrvatskog stambenog tržišta. Hrvatska i dalje spada među zemlje s najvišim udjelom vlasništva nad nekretninama, iako se u posljednje vrijeme on smanjuje (podaci DZS-a iz 2021. govore da 86,5 posto kućanstava živi u vlastitoj nekretnini, dok je

posto kućanstava je u najmu, s tim da samo 4,4 posto plaća tržišnu cijenu najma, dok je postotak EU 21,1 posto (doduše, u Hrvatskoj je dosta neprijavljenog najma pa neki procjenjuju da oko 10 posto kućanstava plaća najam). Takva struktura znači da tržište najma u Hrvatskoj nije razvijeno u mjeri koja bi mladima omogućila fleksibilnije oblike stanovanja i postupno osamostaljenje. Osim toga, kod nas se njeguje kultura vlasništva pa je za većinu stanovnika najam i dalje percipiran kao 'bacanje novca u vjetar'.

Mladi do 45 godine?

Upravo ta kombinacija dominantnog vlasništva i nepoželjnog i nerazvijenog najma dodatno komplicira kreiranje učinkovitih javnih politika. Osim toga, mladi su, prema svim sociološkim i ekonomskim istraživanjima koja se bave tom populacijom, izrazito heterogena skupina. A hrvatska stambena politika ih je učinila još heterogenijom. Naime, obično se u tu skupinu ubrajaju osobe u dobi od 15 do 24 godine, ponekad do 29, a iznimno do 34 godine starosti. No, prema postojećim mjerama hrvatske stambene politike mladom osobom smatra se osoba mlađa od 45 godina, dob koja nije obuhvaćena nijednim standardnim statističkim pokazateljem koji se odnosi na 'mlade'

- U primjeni mjera Hrvatska dodatno povećava heterogenost korisnika mjera, te je bez specifičnih istraživanja te proširene populacije teže unaprijed ocijeniti koje bi mjere stambene politike bile adekvatne. Stoga će se tek primjenom i razradom pojedinih detaljnijih mjera vidjeti koliko one doista odgovaraju s jedne strane stvarnim potrebama (ne nužno i željama) mladih, a s druge strane ciljevima koje se mjerama nastoje postići. No, svakako, ako se razmatra samo poticanje ranijeg odlaska mladih iz roditeljskog doma, onda se ne može usko promatrati mjere stambene politike, već i širi skup koji minimalno mora obuhvaćati pitanje zapošljavanja, osiguravanja adekvatne skrbi za njihovu djecu i starije članove obitelji, dostupnost adekvatne zdravstvene skrbi, dobru prometnu povezanost, zdrav i siguran okoliš, odnosno općenito stvaranje (i održavanje!) preduvjeta za kvalitetan život u nekoj sredini - zaključuje Botrić.

Kombinacija instrumenata

Iskustva drugih europskih zemalja pokazuju da je za to potrebna kombinacija više instrumenata, od subvencioniranog najma i gradnje javnih stanova do poreznih poticaja za privatne najmodavce koji nude pristupačne i dugoročne ugovore. Sve te mjere moraju biti usklađene s politikama zapošljavanja, socijalne skrbi, prometne povezanosti i urbanog planiranja kako bi doista potaknule ranije osamostaljenje.

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz programa poticanja novinarske izvrsnosti.

#NAJAM STANOVA #PODSTANARI #NAJMOPRIMCI #NAJMODAVCI #STAMBENA POLITIKA
#VALERIJA BOTRIC

čitajte lider u digitalnom izdanju

vezani članci

biznis i politika

Novi Zakon o najmu: kraj nesigurnosti podstanara i vlasnika?

Tržište najma u Hrvatskoj godinama je neuređeno i nesigurno, a novi zakon trebao bi donijeti više zaštite i povjerenja među stranama

aktualno

Ministarstvo graditeljstva: Nitko prema predloženom Zakonu neće ostati bez stana, doma

aktualno

biznis i politika